

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο (2^ο σχολικού βιβλίου) : ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να διαπιστώσετε αν οι ακόλουθες προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες και να κυκλώσετε το **Σ** αν είναι σωστή ή το **Λ** αν είναι λανθασμένη:

α) Κάθε άνθρωπος, κάθε νομικό δηλαδή πρόσωπο, μπορεί να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Σ Λ

β) Η επωνυμία, η έδρα, τα όργανα του νομικού προσώπου, οι εξουσίες που ασκεί το καθένα και γενικότερα οι όροι λειτουργίας του καθορίζονται στο καταστατικό.

Σ Λ

γ) Η σχέση Δικαίου και κοινωνικής πραγματικότητας είναι σχέση αλληλεπίδρασης.

Σ Λ

δ) Το Συνταγματικό Δίκαιο περιλαμβάνει τους κανόνες δικαίου που ορίζουν ποιες πράξεις είναι αξιόποινες (εγκλήματα), καθώς και τις ποινές που επισύρει η τέλεσή τους.

Σ Λ

2. Να αναπτύξετε τα βασικά χαρακτηριστικά των κανόνων δικαίου.

3. Ποιοι είναι οι κυριότεροι κλάδοι του Ιδιωτικού Δικαίου και τι περιλαμβάνουν;

4. Να αναφερθείτε αναλυτικά στις τρεις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ Δικαίου και Ηθικής.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

2. Βασικά χαρακτηριστικά των κανόνων δικαίου είναι:

α) ο δεσμευτικός τους χαρακτήρας: Όποιος δεν συμμορφώνεται προς τους κανόνες δικαίου, υφίσταται κυρώσεις. Έτσι, οι άνθρωποι δεν βλάπτουν τα έννομα, όπως λέγονται, αγαθά ή συμφέροντα των άλλων (π.χ. ζωή, ιδιοκτησία, ανθρώπινη αξιοπρέπεια), γιατί γνωρίζουν ότι, αν το κάνουν αυτό, θα υποστούν τις προβλεπόμενες από τους κανόνες δικαίου κυρώσεις. Η δεσμευτικότητα με την οποία επιβάλλεται το Δίκαιο σε μια δημοκρατική πολιτεία δεν αντιβαίνει στην ελευθερία, αντιθέτως την εξασφαλίζει. Καθιστά εφικτό η ελευθερία του ενός να συνυπάρχει με την ελευθερία των άλλων κάτω από νόμους κοινώς αποδεκτούς που ισχύουν για όλους.

β) Η γενική και αφηρημένη διατύπωση. Οι κανόνες δικαίου δεν ρυθμίζουν μια συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά ορίζουν κάποιες προϋποθέσεις. Κάθε περίπτωση που πληροί τις προϋποθέσεις αυτές υπάγεται στη ρύθμιση του κανόνα δικαίου. Για παράδειγμα, το άρθρο 308 του Ποινικού Κώδικα ορίζει: «Όποιος με πρόθεση προξενεί σε άλλον σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών».

γ) Η ρύθμιση εκείνων των κοινωνικών σχέσεων που κάθε φορά θεωρούνται καίριες για την ενότητα και τη διατήρηση της συγκεκριμένης κοινωνίας τη δεδομένη ιστορική στιγμή, όπως για παράδειγμα η δυνατότητα των προσώπων να συμμετέχουν στις συναλλαγές, να συνάπτουν συμβάσεις (π.χ. αγοραπωλησίας), να αποκτούν περιουσία κτλ.

3. Οι κυριότεροι κλάδοι του ιδιωτικού Δικαίου είναι:

- Το αστικό Δίκαιο περιλαμβάνει κανόνες που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ φυσικών ή/και νομικών προσώπων, όπως θέματα οικογενειακών σχέσεων ή θέματα κληρονομιάς
- Το εμπορικό Δίκαιο είναι το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν την άσκηση εμπορίας.

- Το εργατικό Δίκαιο περιλαμβάνει τους κανόνες που ρυθμίζουν τη σχέση εξαρτημένης (μισθωτής) εργασίας μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου, όπως ατομικές και συλλογικές συμβάσεις εργασίας, επαγγελματικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών κ.ά.

4. Μεταξύ Δικαίου και Ηθικής υπάρχουν οι ακόλουθες διαφορές:

α) το Δίκαιο αφορά, όπως είδαμε την κοινωνική συμπεριφορά και ισχύει εξίσου για όλους. Η Ηθική αφορά τη συνείδηση του ανθρώπου, το λεγόμενο 'forum internum', τον εσωτερικό του κόσμο. Η Ηθική διαμορφώνει την προαίρεση, υπαγορεύει στον καθένα χωριστά πώς να συμπεριφέρεται, με τρόπο εντελώς ιδιαίτερο και διαφορετικό.

β) το Δίκαιο έχει δεσμευτικό χαρακτήρα. Κάτι τέτοιο δε συμβαίνει με την Ηθική. Το άτομο βέβαια δέχεται κριτική για την «ηθική ποιότητα» των πράξεών του, κάνει και το ίδιο αυτοκριτική, εισπράττει επιδοκιμασία ή απόρριψη από το κοινωνικό σύνολο, έχει τύψεις, δεν υφίσταται όμως κυρώσεις, όπως σε περίπτωση παράβασης ενός κανόνα δικαίου. Δίκαιο και Ηθική είναι δυνατό να συμπίπτουν, δεν είναι όμως πάντα απαραίτητο αυτό. Για παράδειγμα, το γκρέμισμα αυθαίρετου κτηρίου που στέγαζε μια άπορη οικογένεια μπορεί να είναι μια νόμιμη πράξη, ηθικά πάντως αποδοκιμάζεται. Άλλωστε, μπορεί μια πράξη να είναι παράνομη, να επιδοκιμάζεται ωστόσο ηθικά. Όπως για παράδειγμα στην τραγωδία «Αντιγόνη» του Σοφοκλή η παράβαση από την Αντιγόνη της απαγόρευσης του Κρέοντα να θάψει τον αδερφό της επιδοκιμάζεται απόλυτα και μάλιστα διαχρονικά.

γ) το Δίκαιο αποβλέπει στη διατήρηση της κοινωνικής ενότητας. Σε κάθε περίπτωση, και ειδικά στη Δημοκρατία, είναι αίτημα προς την εκάστοτε πολιτική εξουσία να αφουγκράζεται, κατά πόσο οι νομοθετικές επιλογές της γίνονται κοινώς αποδεκτές ή όχι από το κοινωνικό σύνολο και να τις προσαρμόζει ανάλογα

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΜΑΡΙΝΟΣ οικονομολόγος – εκπαιδευτικός